

54640034-6	12.08.2016	יתד נאמן - יתד השבוע	עמוד 20	1/4	27.66x34.58
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

קלים היו רזפינו | האם הירידה המתמשכת, בחסדי שמים, בעקומת הפיגועים,

מלמדת שגורמי הביטחון פיצחו את קוד 'המפגע הבודד'?

'בודדים' על הכוונת

הורים פלשתינים שמקבלים שיחת טלפון 'לא נחמדה' מהשב"כ, מעצרי מבוקשים לפנות בוקר במיטתם או בדרכם מהכפר לאנשהו, וירידה תלולה, בחסדי שמים, בעקומת הפיגועים וצמצום הפרות הסדר האלימות • אין ספק: משהו טוב קורה ב"ה, בחודשיים האחרונים בזירת ההתמודדות מול 'טרור הבודדים' שנחשב 'אגוז בלתי ניתן לפיצוח' • נקודת מפנה, או מצב זמני? רק בשמים יודעים. בני אדם, גם ה'מומחים', יכולים רק לנסות להעריך, ובעיקר להתפלל שהמגמה החיובית תימשך

ט. כץ

צילומים: פלאש 90, רויטרס, ap, shutterstock

פלשתינים, כך עולה מנתוני מערכת הביטחון. מאז אוקטובר, הצליחו בשב"כ לאתר כאלף מאתיים חשודים. היו מהם שקיבלו שיחת הרתעה טלפונית מאנשי המנהל האזרחי או השב"כ, והיו שזומנו לשיחות הבהרה. במקרים בהם מדובר בקטין, ההורים הם אלה שקיבלו 'פטיש של עשר רים קילוי' על הראש, בדמות שיחת אזהרה שלא הותירה מקום לדמיון, אודות מה שיקרה "אם". מתוך החשודים, נעצרו 300 איש שגילם הממוצע הוא 20, כולם נחשבו ל'פצצה מתקתקת', לגביהם התקבלו ראיות חד-משמעיות שקשרו אותם לפיגוע ודאי.

במערכת הביטחון מכנים את הפעולות שביצעו בשב"כ "חוכמה מודיעינית", שכוללת כריית מידע, עיבוד, ניתוח והפקת התרעות. למרות

לחדול מן ההבלים שעלולים להותיר אותם ללא קורת-גג. במקרים אחרים, פתאום באמצע הלילה, מת-עורר לו צעיר בן עשרים למראה כלי נשק מכודנים לעברו. מבוקשים רבים נעצרים בדרכם לעבודה, באוניברסיטה, בדרכים וממש בכל מקום. בחסדי שמים, בחודשים האחרונים ירדה בתלילות עקומת הפיגועים, במקביל, פחתו הפרות הסדר האלימות. נקודת מפנה, או מצב זמני? רק בשמים יודעים. בני אדם, גם ה'מומחים', יכולים רק לנסות להעריך.

עולים ברשת

מראשית 2016, נעצרו באיו"ש 1,730

"מדבר פיטר מהשב"כ, שימו עין על הילד, אני מתכוון לעוסאמה, הוא מסתובב בחברה לא טובה. כדאי שתשאלו אותו מה ה'ג'מעה' שלו מתכננים ותציצו למה שקורה במחשב שלו... ועוד משהו, לא חבל על הבית החדש שבנייתם?" שיחות טלפון כאלה מיירות משפחות פלשתיניות רבות, הן בש-תיים בצהריים וגם בשתיים בלילה. הורי קטינים מתוודעים בבת אחת לתוכניות אפלות של הילדים, לעיתים אפילו בני 15 ו-16. ההורים המבוהלים שחרדים לגורלם ולביתם, מגיבים באופן חד-משמעי ובעיקר, כואב. במרבית המקרים, העניין מסתיים במכות רצח שמבהירות לנער שראוי לו

54640187-5	12.08.2016	יתד נאמן - יתד השבוע	עמוד 21	2/4	26x30.46
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

לחפש מחט בערימת שחת. מפגין פלשתיני בועט בבלון גז מדמיע שירו כוחות צה"ל במהלך עימותים ליד ג'נין. משמאל: היחידה ללוחמה בטרור בחיפוש אחר מבוקשים

בנושא, בעיקר עבור מדינות באירופה שגם הן מתמודדות עם טרור הבודדים. "בדקנו את כל פיגועי הדריסה", הוא מתאר ל"יתד נאמן", "מיפינו את כל המפגעים על כל המשתנים, ולא מצאנו מאפיינים משותפים, לא ברמה הדמוגרפית, ולא ברמה הסוציאו-אקונומית. המפגעים הבודדים יוצאים מכל שדרות האוכלוסיה, רווקים, נשואים והורים לילדים; מובטלים ומועסקים; צעירים ומבוגרים; גברים ונשים; משכילים ושאינם ועוד ועוד".

בשב"כ מנסים לאפיין את המפגעים, וטוענים כי מרבית המחבלים הבודדים מגיעים מאזור דרומי של אוגדת יהודה ושומרון, שמוגדר אלים במיוחד, לעומת האזור הצפוני הנחשב כפחות אלים. (אם משום שיש בו פחות יישובים יהודיים, ואם משום שממוקמים בו אזורים תעשייה המהווים עוגנים כלכליים). באזור הדרומי ממוקמת העיר חברון, חממת טרור בה פועלות החמולות המסוכנות, קוואסמה (ממנה יצאו חוטפי שלושת הנערים) ואברו סנינה.

"באזור הדרומי חיים מאות אלפי בני אדם", מגחך ד"ר פרי, "כך לא בונים פרופיל של מפגע. אם הפרופיל מתאים לעוד 40% מכלל האוכלוסיה, זו האוכלוסיה!".

יחד עם זה, אין ספק שישנם אזורים שהם מדגרה לטרור, כזו היא נפת חברון. מפגעים רבים יצאו מחברון עצמה, ומהכפרים שסביבה. הסיבות רבות, בראש ובראשונה, מדובר באוכלוסיה המתאפיינת בהקצנה דתית (יחסית לאוכלוסיית יו"ש), וכאילו לא די בכך, הרי שהשפעת חמאס באזור היא עצומה. למעשה, מדובר באזור שנמצא כמעט לגמרי בשליטה של חמאס. לצד זה, האוכלוסיה באזור ענייה מאד, ורבים חשים שאין להם מה להפסיד. יש לזכור שבמקום מתקיים כל העת חיכוך יום יומי בין הצבא והמתאבדים, והאוכלוסיה סיה הפלשתינית הרדיקלית. כלומר, עצם המפגש מייצר הזדמנות, בריאיון שנערך עם מפגע שדקר יהודים, אמר המחבל: "למה דקרתי יהודים? פשוט משום שהם היו שם".

הזרז: דאע"ש, המוטיב: סכין

בניית פרופיל פסיכולוגי של המפגע הבודד, היא קריטית ובכוחה להציל חיים. קחו למשל מקרה בו שרטטו החוקרים פרופיל פסיכולוגי למחבל ספציפי, וזכו להציל נפש מישראל. באחד מימי שיש של יולי 2003, אסף נהג המונית אליהו גוראל ארבעה פלשתינים ביציאה מלוד, והסיע אותם לכיוון ירושלים. בצומת הגבעה הצרפתית, שלף אחד הנוסעים, אחמד חג'אג', סכין, איים על גוראל וכפה עליו לנסוע לבית חנינא. משם נחטף גוראל לרמאללה ומאוחר יותר לביתוניה. ככל

באירועים אישיים, כמו מוות של קרוב משפחה או מצב משפחתי.

גורמי הביטחון עוצרים כל העת מפגעים בודדים פוטנציאליים. כיצד "עולה" השב"כ על המפגע הבודד שפועל ללא שיוך ארגוני ושובל של שותפים וסייענים, וכיצד הוא מונע פיגועי טרור בלתי ממוסדים ובלתי מאורגנים? האם הצליחו בצבא ובשב"כ להרכיב את 'פרופיל המפגע הבודד'?

לכאורה, מדובר באתגר בלתי אפשרי, כל שירות ביטחון, גם הטוב בעולם, לא מסוגל לאתר מפגע בשלב הטרור תכנון. איך ניתן לסמן מפגע שעושה זאת ללא תכנון מראש, כזה שלא ידע בבוקר שבצהריים יבצע פיגוע דריסה/ישלוף מצ"ה/ או יכה בגרון?

ד"ר סימון פרי, מהמכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית, מספר ל"יתד השבוע" על המכשול הבלתי אפשרי באיתור מפגעים כאלה. "מיפינו את פיגועי הדריסה וערכנו מחקר מקיף, גילינו שפער הזמנים בין ההחלטה לביצוע, הוא לפעמים מהרגע להרגע, במקרים רבים מדובר בעניין של דקות, וכמעט תמיד מדובר היה בהחלטה שבשלה בפחות מיממה".

מבוקש: פרופיל

"פיצוח פרופיל המפגע הבודד? אין דבר כזה", אומר ל"יתד נאמן" פרופסור אריאל מררי, פרופסור חבר בדימוס בבית הספר למדעי הפסיכולוגיה שבאוניברסיטת תל אביב. מבכירי חוקרי הטרור בעולם. "אין אפשרות לפצח את קוד המחבל הבודד, ועדיין לא נעשתה עבודה פסיכולוגית מדעית שאפיינה את התופעה".

גל הטרור הנוכחי שונה מאד מהאינתיפאדה השנייה שהתאפיינה במחבלים מתאבדים. פרופסור מררי: "באינתיפאדה השנייה, ניתן היה לאפיין מחבלים רבים כנטיית אוכדניות. אולם המחבלים הבודדים הפועלים כעת, הם לא מתאבדים. רבים מהם הפנימו שייהרגו, אולם יש מהם הבטוחים שלהם זה לא יקרה, הם יצליחו להתחמק ולא ייתפסו". כיום, רק חלק מהמחבלים מחוסלים בזירה, לעיתים הם רק נפצעים או נעצרים.

בתקופת האינתיפאדה השנייה, ניתן היה לשרטט פרופיל של המחבל, ולשרטט קלסטרון שלו. כ-90% של המחבלים היו גברים שגילם נע סביב גיל עשרים. אולם בגל הנוכחי, אין כמעט מכנים משותפים בין המחבלים, רבים מהמפגעים הם נשים, מהן נערות, וגילים נע משנות העשרה המוקדמות, עד גיל העמידה ואף מעבר.

גם ד"ר סימון פרי טוען שאין שום דרך לשרטט את דיוקן המפגע הבודד. ד"ר פרי עורך מחקרים

הירידה בפיגועי הדקירה, נמשכים המעצרים הרחבים בגדה המערבית כדי להוריד את הרף עוד יותר, וללכוד גם תשתיות ממוסדות של ארגוני הטרור.

"אינתיפאדת הבודדים" מתאפיינת בפעילות ספונטנית של יחידים, מהם כאלה שהחליטו פתאום לבצע את זממם, ללא תשתית טרור וללא תכנון מוקדם. הסכינים, הגרזנים והמברגים, החליפו את מטעני החבלה וחגורות הנפץ.

איתור מחבל בודד וקפריזי, הוא כמעט בלתי אפשרי. המפגע פועל על פי מה שרץ לו במוח באותו רגע, ומונע מתצפר שלם של גורמים. החל מהתחזקות דתית, התחזקות אידאולוגית, אווירה, ניסיון להוכיח משהו לסביבה שלו ("בסוף כולכם תדעו שאני הגיבור"). במקרים רבים מדובר

גורם ביטחוני: "הבנו שהחוטף בעצם 'נתקע' עם נהג המונית, לא יודע מה לעשות איתו, ואפשר לפתות אותו בכסף. הפרופיל ששרטטו המומחים היה מדויק: חג'אג', מפקד החטיפה, וחבריו נפלו לפח, ובאמצעים שגם היום השתיקה יפה להם, אותרו, נלכדו וגוראל שוחרר בחיים בלי ירייה אחת"

פרופ' מררי: "הפלשתינים בוכים על 'אובדן הסמכות בקרב הנוער, אין שקר גדול מזה. אימאמים מרצועת עזה קוראים לעין המצלמות, לצעירים לצאת, לפגוע ביהודים ולשפוך דם. ההסתה ברשתות החברתיות סוערת ונחשוליה מציפים את הפלשתינים ומסיתים בעיקר את הצעירים"

26.3x32.34	3/4	עמוד 22	י תד נאמן - י תד השבוע	12.08.2016	54640605-0
המרכז הבינתחומי הוצליה - 84260					

מה נותנת האבחנה שממקדת את דאע"ש כגורם משפיע על טרור, לארגוני הביטחון הישראליים? כיצד ניתן להיאבק באמצעותה בטרור ולמנוע פיגועים? מומחים מסבירים שפיצוח המניע וגורמי ההשפעה, בכוחו לתת כלים. כך למשל, אפשר לפרסם ברשתות החברתיות סרטונים המראים את סופם של המחבלים, ההרג, הרס הבתים והחידלון. ד"ר שי: "משדרים להם: 'ככה תגמור אם תעשה פיגוע', תראה לו תמונות, ותוציא לו את החשק. ויש אמ- צעים נוספים".

שבאב על הגדר

השב"כ מאתר כ-99% מחוליות המפג- עים, לפני שהן מצליחות להוציא אל הפועל פעולת טרור. זאת משום שחוליה שמתכננת פיגוע מותירה אחריה עקבות וטביעות אצב- עות. לעומת זה, מפגע בודד לא מותיר אחריו עקבות, הוא קשה לאיתור ובלתי אפשרי "להיכנס לראש שלו" ולחשוף את כוונותיו. האדם מקבל את ההחלטה בינו לבין עצמו, ללא שותפי סוד, כמו מייצר חגורת הנפץ או זה שמסיע למקום הפיגוע.

יתרה מזאת, כמעט כל המחבלים בגל הנוכחי, לא הוכוונו על ידי הארגונים. באינתיפאדה השנייה, פעלו מרבית המחבלים בהכוונתו של חמאס. הארגון הפעיל אותם, ערך להם אינדוקטרינציה, ארגן להם תשתית ומטענים ו"ארז" אותם לפיגוע. היום מדובר באיש שקם בבוקר ושולף סכין ממגירת המטבח. יש להדגיש כי במקרים רבים, חמאס ופת"ח מתעזרים מהפיגועים, קשה להתגאות בילד בן 13 שהולך לבצע פיגוע.

כיצד בכל זאת נעצרים מפגעים פוט- נציאליים? במקרים רבים, אין זיהוי של המפגע, אולם יש זיהוי של מאפייני הפיגוע. כך למשל, בפיגועי דריסה, זוהו המשתנים המצביים. ד"ר פרי מדגים בנקודות החלשות שכביכול "הזמינו" את הפיגועים הללו, כמו תחנות הסעה. "אירועי דריסה רבים נמנעו בעזרת הצבת עמודים או בטונדות בסמוך לתחנות ההסעה. ככלל, מאז שננקטו האמצעים הללו, ירד דרסטית מספר פיגועי הדריסה".

איתור המפגעים עצמם נעשה בשתי דרכי מודיעין מתוכננות, יומינט וסיגינט. היוםינט הוא מודיעין אנושי, איסוף מודיעין באמצעות בני אדם, סוכנים וסייענים. וסיגינט, מודיעין אותות איסוף מידע על ידי יירוט של אותות אלקטרוניים ודיגיטליים.

רבים מהם מותירים אחריהם עקבות ומשדרים סימני אזהרה, כמו למשל ברשת

נוצר מעגל מחזורי של הצגת פעולות טרור, ויצירת השראה ומודל לחיקוי.

"חבר'ה, קחו סכין מהמטבח"

אחד המקרים המפורסמים בגל הטרור הנוכחי הוא אחמד מנאסרה, הנער בן ה-13, שאבו-מאזן טען שחוסל - ואז התגלה חי, בועט וסועד את ליבו בבית חולים ישראלי. כזכור, מנאסרה ובן דודו דקרו צעיר חרדי וילד שרכב על אופניו. ד"ר סמי חמדאן, מומחה לאובדנות מהמכללה האקדמית תל-אביב-יפו, מעריך כי מדובר ב"הדבקה": "לדעתי מדובר בתופעה של חיקוי. יכול להיות שמישהו שכנע אותו והוא לא חשב על ההשלכות של הדברים האלה. אני בטוח שאם היו מבהירים לו מה הן ההשלכות של הדברים האלה, הוא היה אומר: 'זה לא מה שהתכוונתי'. חיקוי מושפע גם מהאווירה הכללית - אבל גם מההסתה".

כל החוקרים תמימי דעים עם הקביעה, שלדאע"ש תפקיד מכריע בגל הטרור הנוכחי. הסכין, אחד המוטיבים המרכזיים של דאע"ש מטביעה את חותמה. ד"ר שאול שי מהמר- כז הבינתחומי בהרצליה, מומחה לטרור העוסק בפרופילאות של מחבלים, אומר חד משמעית: "א-אפשר להתעלם מזה. דאע"ש פונה לתומכים שלו ברחבי העולם ואומר: חבר'ה, לא צריך 11.9, כל אחד שיעשה את הפיגוע באמצעות מה שהוא מוצא במטבח של אמא שלו, וזה משפיע גם על הצעירים הפלשתינים".

למעלה משישים אחוזים מהצעירים הפלשתינים חשופים לרשתות החברתיות, שיעור חשיפה גבוה גם במונחים של העולם המערבי. ד"ר שי: "האינתיפאדה השנייה הייתה ללא רשתות חברתיות. הגיוס וההסתה היו באמצעות גרפיטי על הקירות ובעזרת אמצעי התקשורת. נכון להיום, החשיפה לרשתות החברתיות יוצרת טשטוש מבחינת המרחבים הגיאוגרפיים והזהירות. התקשורת הרבה יותר אינטימית, היא יוצרת קשרים הדוקים בין צעיר שיושב באום אל-פחם, ובין צעיר שיושב בשכם וצעיר שיושב בעיראק או בסוריה".

כולנו זוכרים את ה"איש הנחמד עם הזקן, שמעולם לא עשה שום דבר מיוחד", שהוא שהיה "בחור נחמד שתמיד הסתדר עם כולם". כיום כולנו מכירים את מוחמד מראח הנתעב, הרוצח שרצח את הרב סנדלר ושלושה ילדים הי"ד בטולון. מאחורי הזאב הבודד והטורף, עמדה להקה וירטואלית דאע"שית, שעודדה אותו ללא הרף והריעה בתשואות למבצעי פיגועי רצח אכזריים.

מאחורי כל פלשתיני 'תמים'. מפגש שכמותו מתרחשים רבים מדי יום בשטחים

הוא נכון צבאית ומשטרתית, אולם במעט מאד מקרים אדם מבצע טרור על דעת עצמו, ללא קשר לסביבה ולחברה.

הפלשתינים בוכים על "אובדן הסמכות בקרב הנוער", אין שקר גדול מזה. אימאמים מרצועת עזה קוראים לעין המצלמות, לצעירים לצאת, לפגוע ביהודים ולשפוך דם. ההסתה ברשתות החברתיות סוערת ונחשוליה מציפים את הפלשתינים ומסיתים בעיקר את הצעירים. התמיכה הפלשתינית בטרור עקבית וגבוהה. בדצמבר 2014 שאל סקר PSR את השאלה הבאה: "לאחרונה התגברו הניסיונות לדקור ולדרוס ישראלים בירושלים ובשאר הגדה המערבית. האם אתה תומך או מתנגד לניסיונות הללו?". 78% תמכו, ואילו רק 20% התנגדו. בספטמבר 2015 שאל 'מכון וושינגטון למדיניות המזרח הקרוב' את ער- ביי יהודה, שומרון ועזה: "האם אתה חושב שיש ליהודים זכויות מסוימות על הארץ לצד הפלשתינים?". רק 12% הסכימו כי גם לפלשתינים וגם ליהודים יש זכות על הארץ, בעוד שלמעלה מ-80% טענו כי "זוהי אדמה פלשתינית, וליהודים אין כל זכות עליה".

גם אם ישנם מחבלים בעלי נטיות אובדניות, הרי שלא יתכן שהנטייה האוב- דנית התפרצה בקרב רבים דווקא עכשיו, אומר פרופסור מררי. "האובדנות לא צצה באוקטובר 2015! אין ספק שהפיגועים נש- ענים על אווירה חברתית ויושבים על תשתית איומה של הסתה". הן ההסתה האנטישמית המשתוללת ברשתות החברתיות, והן ההסתה הישנה מבית היוצר של הרשות הפלשתינית, והאדרת המתאבדים.

פרופסור מררי מצטט סקרים של הסוקר הפלשתיני הנודע חליל שקאקי, שדגם את שיעורי התמיכה בפיגועים בקרב הפלשתי- נים. מהסקרים עולה כי שיעור התמיכה היה גבוה מאד בספטמבר, ומאז הוא יורד באופן מתמיד. "אין ספק שישנה קורלציה בין התמי- כה הסביבתית בטרור, לבין הוצאתם לפועל על ידי יחידים", הוא אומר.

ד"ר מיכל מורג, מומחית לפסיכולוגיה פלילית מהמחלקה למדעי ההתנהגות במרכז האקדמי רופין, ערכה מחקר שניסה לאפיין את המפגעים בגל הטרור הנוכחי. לדבריה, המפגע הבודד הוא חלק מתופעה של "היגררות" או "הדבקה". "אלמנט ההדבקה מאוד חשוב כאן. כמו אובדנות של יחידים או קבוצות, שכש אחד מבצע התאבדות, יש אח- ריו גל שמוריד את הסף של אחרים שמוכנים לבצע את זה".

פיגועי הבודדים מזינים את הפיגועים שבאים אחריהם. הוצאה לפועל של פעולת טרור, נחשבת להצלחה ולמקור לגאווה. כך

שחלפו השעות, עלה מפלס הדאגה של המ- שפחה, הימים היו ימי האינתיפאדה השנייה. כוחות הביטחון עודדו בהיעלמות.

למחרת התקשרו החוטפים למשפחה, הם נתנו לבתו של גוראל לשוחח עם אביה, והודיעו כי ישחררו אותו תמורת 2,000 אסירים פלשתינים. בשלב הזה היו כוחות הביטחון עמוק בסוד העניינים, ובאמצעות השיחות עם בני המשפחה תמרנו את החו- טפים. "בהתחלה החוטף דיבר רק במונחים של אסירים והזכיר את ערפאת", שחזר גורם ביטחוני, "אבל מתוך דבריו יכולנו לזהות שהוא אוהב כסף. עשינו ניתוח פרופילי של האישיות שלו, לפי איך שהוא דיבר ודברים שאמר, והבנו שלמרות שבעבר הוא השתייך לחזית העממית, מדובר בסך הכל כגנב קטן, שהיעדים שלו מאוד לא ברורים".

בנקודה זו נקלע צוות המומחים שניהל את המגעים מול החוטפים לדילמה: "יש כאן סכנה מאוד גדולה, כי אם האיש באמת אידיאליסט ואתה מציע לו כסף, אתה מאבד אותו", מספר הגורם. "אבל התחלנו לזרוק לו רמזים, ראינו שהבן אדם מתעניין, שואל שאלות. הבנו שהוא בעצם 'נתקע' עם נהג המונית, לא יודע מה לעשות איתו, ואפשר לפתות אותו בעזרת כסף. בעצם, בנינו לו את האירוע כמקרה של סחיטת כסף". הפרופיל ששרטטו מומחי מערכת הביטחון היה מדויק: חגיג, מפקד החטיפה, וחבריו נפלו לפח שנטמן להם, ובאמצעים שגם היום הש- תיקה יפה להם, אותרו, נלכדו וגוראל שוחרר בחיים מבלי שנותרה אפילו ירייה אחת.

"שרטוט פרופיל פסיכולוגי של המחבלים חשוב מאין כמוהו", אומר פרופסור מררי. "ככל שייערכו יותר ראיונות פסיכולוגיים, בהם יובנו המניעים, מבנה האישיות והמטרה המרכזית של המחבלים הבודדים, אפשר יהיה למתוח קווים ביניהם ואולי למנוע פיגועים". החוקרים כולם מסכימים שאין למחבלים מאפיין אישיותי זהה. יש הטוענים שהמפג- עים הם אנשים יותר אימפולסיביים, כאלה שתופסים את העולם בשחור ולבן. שהרי קיים הבדל גדול בין להפעיל מטען מרחוק, ובין להרוג אדם פנים אל פנים, כמו ידיים. אולם לא כל המומחים מסכימים עם הקיטלוג של המפגעים כאימפולסיביים יותר.

המכנה המשותף היחיד הוא התמיכה החברתית וההסתה ההופכות את הפיגועים ל"פיגועי אווירה", "פיגועי השראה" ו"טרור עממי". טכנית, המפגעים הם אולי זאבים בודדים, אולם הם ממש לא בודדים בקהילות ובמשפחות. ההפך הוא הנכון, האקלים ברשות הפלשתינית וברשתות החברתיות, מהווה זרז לטרור. המושג "טרור בודדים"

סוף סיכול במודיעין תחילה. כוחות ביטחון ישראליים לאחר חיסול שלושה מחבלים בעיר העתיקה

9-54640604	12.08.2016	י ת ד נ א מ ן - י ת ד ה ש ב ו ע	עמוד 23	4/4	25.74x32.62
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

ד"ר פרי: "אין שום דרך לשרטט את דיוקן 'המפגע הבודד'. בדקנו את כל פיגועי הדריסה, מיפינו את כל המפגעים וכל המשתנים, ולא מצאנו מאפיינים משותפים, לא ברמה הדמוגרפית, ולא ברמה הסוציאקונומית. המפגעים הבודדים יוצאים מכל שדרות האוכלוסיה"

הממוחשבת. מומחים לרשתות חברתיות ממפים בשקדנות את הרשתות, ולוכדים בהן פלשתנים המתפקדים כחיות רשת פעילות. במקרים רבים, הסטטוס לא מותיר מקום לספק, מופיעים בו תכני הסתה, קריאה לאלימות והתייחסויות ברורות בנוגע לפיגור עים. במקביל, מופיעים בחשבון האישי של החשוד סטאטוסים של משתמשים אחרים, שחולקים איתו את הגיגיהם הסיכנאיים.

במקרים בהם ההערכה היא שמדובר בהסתה לאלימות, בלי כוונה להוציא אותה לפועל, מתקשר גורם ביטחוני אל האובייקט, ומתריע בפניו שאם לא יחדל מההסתה הפרו עה, הוא ייעצר וייענש. אולם במקרה שמדובר באיום משמעותי של פצצה מתקתקת, מזומן המסית לחקירה ואף למעצר.

בהא עליאן, תושב ג'בל מוכאבר בן 23, אחד המחבלים שביצע את הפיגוע באוטובוס בארמון הנציב בירושלים, פטפט שנה קודם לכן על כוונותיו ברשת החברתית. בפוסט שהעלה, כתב עליאן שהוא "מקריב את חייו למען המולדת".

גם שני המחבלים שביצעו את פיגוע הדקירה בבית חורון, בו נדקרה למוות שלומית קריגמן בת ה־24, רמזו על כוונתם בהודעה ברשת החברתית. איברהים מוחמד עלאן, בן 23 ממחנה הפליטים קלנדיה, וחוסיינ אבו עוש, בן 17 מהיישוב בית עור א תחתא, כתבו: "בא לי כבר לטעום את טעם הדורבן. הוא בטח טעים. ביום שני נצא לצוד דורבנים".

השב"כ ואנשי השטח עמלו קשות על הרכבת אלגוריתמים שידעו לסמן מחבלים פוטנציאליים שבכוונתם לבצע פיגועי דקירה. ככל שחלף הזמן, מיצו האלגוריתמים את הררי המידע להתרעות ממוקדות.

ה'התפכחות' הפלשתינית

עם כל ההערכה לעבודה שעושה השב"כ באיתור מפגעים, הרי שלירידה בכמות הפיגועים ישנן סיבות נוספות. "כמו באינטיפאדה השנייה, נוכחים הפלשתינים לדעת שהפיגועים מביאים להם יותר נזק מתועלת", אומר פרופסור מררי. "לצד זה, מנגנוני הביטחון של הרשות הפלשתינית עובדים באופן אינטנסיבי, הם עוברים בבתי הספר ובתיכונים ומזהירים את הצעירים שלא לנקוט בטרור, ההורים מזומנים לשיחות מוטיבציה וככלל, באזורי הרשות, האווירה היא נגד הפיגועים".

גורם נוסף שמנמיך את גובה הלהבות, הוא האיפוק שמפגינים גורמי הביטחון.

פרופסור מררי טוען כי באינטיפאדה הרא שונה והשנייה, הגיב הצבא באופן אגרסיבי וקשה, מספר ההרוגים בקרב הפלשתינים היה גבוה, וכך נוצרה תסיסה נוספת. בגל הטרור הנוכחי, השתדל הצבא להמעט בענישה קולקטיבית, "כדי לא לגרום לאלה שיושבים על הגדר להפוך למיליטנטים".

המהפכן המרקסיסט הברזילאי קרלוס מריגלה, שוטח בספרו "המדריך הזעיר ללוחם הגרילה העירוני", דוקטרינה ברורה. הוא ממליץ על עשיית פעולות טרור ופרובור קציות, שייבאו לתגובות קשות מצד השלטון. כך יצטרפו למעגל הטרור גם אלה שמראש

העדיפו לא לקחת בו חלק, והם עומדים מהצד ומהססים. "כוחות הביטחון בישראל הפנימו שכדאי לשמר את האוכלוסיה על הגדר, ולא לגרום לה לרוץ קדימה. התפיסה הזו הוכיחה את עצמה".

האם ההגדרה "מפגע בודד" מטעה ומטשטשת? חמאס לא עומד מהצד בידיים שלובות ומביט בהשתאות במתחולל.

אחרי האינטיפאדה הראשונה הנפיק חמאס מסמך עקרונות למפגע הבודד, ונראה שהוא אקטואלי מתמיד. "יש להעניק לפעו לות אופי של פעולות בודדים", כתב המחבר, רג'ב חסן אל־באבא, וסיכם בבהירות את

עקרונות השימוש ב"נשק הלבן", שם קוד לסכינאות. "מי שיוצא לפעולה עצמאית יפעל לבדו. הוא לא ייוועץ קודם לכן עם אף אדם, ואת הסכין שבה ידקור את האויב ייקח מביתו או יקנה בחנות כלשהי". המסמך המפרט את הוראות ההפעלה למחבל שיוצא לפיגוע דקירה, זמין ונגיש באתר חמאס. "שיטת פעולה זו", מבהיר כותב המסמך, "תבטיח חוסר יכולת של השב"כ ומנגנוני הביטחון הישראלי לעקוב אחר המבצע, לצפות לו או לחזות את הפעולה על מנת לסכלה".

ובקיצור, האם זאב בודד ועוד אחד, ועוד אחד, הם לא להקה?